

ցուցիչներ: Եւ նա անցեալի կեանքը, իր ստեղծագործական երեւակայութեան շնորհիւ, կարողացել է վարպետօրէն եւ հարադատութեամբ պատկերել: Բանաստեղծը խորապէս տպւորւել է Գուգարք աշխարհի բնութեան գեղեցկութիւններով եւ իր հարուստ տպւորութիւնների շտեմարանից կերտել է գեղարւեստական սօփիստիկ, որ «Անուշ» պօէմի հետ, կազմում է բանաստեղծական գրականութեան հիասքանչ ծաղկեփունջը, պօէմներ, որոնք տարիներ շարունակ զարդարել են հայ գաղութական դասագրքերի էջերը եւ որոնցով կրթւել են ամբողջ սերունդներ:

* * *

Միրաքեանի «Լաւարի որս»-ի արեւստի խորութեան մասին աւելի ցայտուն դադար տալու համար այստեղ առաջ բերենք հայ տաղանդաւոր գրողների եւ գրադատների հեղինակաւոր կարծիքները, որոնք տարբեր բնորոշումներով արձանագրել են նրա պօէմի գեղեցկութեան էութիւնը:

Դերենիկ Դեմիրճեանի կարծիքը

«Լաւարի որսը» միակն է իր տեսակի մէջ, որ գրւած է տաղանդաւոր գրողի: Լեռնային նահապետական, ասպետական կենցաղը գտել է նրա մէջ իր շատ արժանաւոր պատկերողին: Անցած կեանքի այդ էտապը «գրանցւած է» մեր պօէզիայի մէջ բանաստեղծական բարձրութեամբ, եւ դա Վ. Միրաքեանի մեծ ծառայութիւնն է մեր գրականութեան պատմութեան մէջ... Քիչ գրեց Վ. Միրաքեանը, համարեա մի պօէմով յայտնի դառաւ, բայց տեղ մի բաղմարովանդակ, չքեղ պատկեր, որ բաւական է նրա անւան համար անմոռանալի մնալու մեր գրականութեան պատմութեան մէջ: Նա այս պօէմով դառաւ մեր գրականութեան Դոգոթեանը: Կան այդպիսի անուններ նաեւ այլ գրականութիւն-

ների մէջ. ինչպէս Գրիբայեդովը: Դա թերութիւն չէ, այլ իւրայատկութիւն:

Ա. Իսահակեանի, Ստ. Զօրեանի, Կ. Զարեանի, Գ. Արսլի, Ա. Վըշտունու եւ այլ գրողների կարծիքը

... Վահան Միրաքեանը պատկանում էր այն սակաւթիւ գրողների շարքին, որոնց գրիչը ժլատ է ստեղծագործական իր գեղծումների մէջ, սակայն որոնք մի դժբախտ բարձրագոյն երկով արտայայտում են բոլոր այն յոյզերն ու մտքերը, որոնք ալեկոծում են բանաստեղծի սիրտը: Այդպիսի գործերից է Միրաքեանի «Լաւարի որս» պօէմը, որ կերտւած է բանաստեղծական բարձր շնչով եւ իր պատւաւոր տեղն է գրաւում հայ գրականութեան պատմութեան մէջ... Միրաքեանի հիմնական ստեղծագործութիւնը, իր բանաստեղծական շնչով ու շօշափած սոցիալական խնդիրներով, մեծ արժէք է ներկայացնում նաեւ այսօր:

Սուրխաթեանի բնորոշումը

Վ. Միրաքեանը յայտնի է դարձել իր «Լաւարի որսը» միակ պօէմով: Լուռայ բռնականի հովաւան, պարզ, նախնական կեանքն է նրա ստեղծագործութեան առարկան: Պօէմի առանցքը մի ողբերգական սիրոյ պատմութիւնն է: Հովաւան կեանքի պատկերներ ու բնութեան գունեղ տեսարաններ դեռւել մէջ նա ցուցադրել է մեծ շնորհք: Պատմում է իւրաքանչիւր կան ստեղծագործութեամբ. լեզուն հարուստ է, պատկերները ճոխ:

* * *

Միրաքեանի վերջին շրջանի երկերում ցոլանում է վերածնող հայրենիքի կեանքից որոշ նկարներ: Դրանցից ուշագրաւ են «Կովկասի աղա», մանաւանդ «Եղնիկի փէրի» պօէմը, որ սողորւած է համա-

մարդկային իդէալներով: Ունի նաեւ մի քանի պիէսներ, որոնք քանիցս բեմադրւել են Երեւանի դպրոցական հանդէսներում: Դրանցից յայտնի է «Մանուշի հարսանիքը»: Ընդգծենք, որ Միրաքեանի նոր ստեղծագործութիւնները, ինչպէս նաեւ «Լաւարի որս»-ից որոշ հատւածներ մինչեւ օրս էլ անտիպ են մնում: Այդ էջերից շատերը 1946 թւին, Երեւանում, սիրով տրամադրեց մեզ տիկ. Միրաքեանը: Այդ նիւթերն էլ, բանաստեղծի մահւան 10-ամեակի առթիւ, յանձնում ենք հայ զբոսականութեան պատմութեանը:

ԱՐԱՄ ԵՐԵՄԵԱՆ

ԱՆՏԻՊ ԷՋԵՐ «ԼԱԼԻԱՐԻ ՈՐՍԸ» ՊՕԵՄԻՑ

Թեւ չտւիր ինձ գէթ մի ժպիտ, Բայց քո աչքեր սիրում երկմի — Որ մերք ցայտում են լուս, տանգիս եւ վիշտ, Թող սողուն մարդը, նեղ մահկանացուն, Թող գոնէ մայրն իմ աշխատանքին եւ դու ծաղկով գէթ հարցնու նրան, Ինչու նւիրեց մոռցած ամէնքին Իր չնչին երգը քո չքնաղ անւան. Անմեղ եւ մաքուր, իբրեւ լեռն ձիւն, Բնուշ, նորաբաց, ինչպէս քար մշուշան. Թող սողուն մարդը նեղ մահկանացուն, Զգալ, որ դու ես զարդարում նրան: Ահա ներշնչւած քո սեւ աչքերով՝ Ուզում եմ երգել Որսը Լաւարի. Նւիրում եմ քեզ բուռն տեղեկութով, Որ յիշես գուցէ սերը քշառի:

* * *

Ո՛վ դու, նազելիս, որ դեռ իշխում ես Յաւերժ գեղութեան սահմանի վրայ, Սիրոյդ հեղեղով, որ ինձ խեղդում ես, Հոգւոյդ քոնքով գէթ ինձ երեւայ: Դէ՛, գեղեցիկդ հողեղէնների, Թոյր քաղաքիկ, անհիւք բերքով. Տո՛ւր ինձ բանալին բոլոր երգերի, Ին սեւ կայծկլտուն քովիչ աչքերով. Թօքափիր քեզից աշխարհն արտաքին, Թոչեղով գիրկը յաւերժ գոյութեան. Ե՛կ, գրկիր դու ինձ հին յիշողութեան

Անուշ ու քովիչ վառ գգացումներով, Սիրոյ, նշմարտի եւ գեղեցկութեան Մոռացած երգերի ելեւէջներով. Ե՛կ, անցնեմ լեռներ, հովիտ եւ անտառ, Արեւ եւ լուսին գիշեր եւ ցերեկ: Բոլորը քոնքով, քոնքով անդադար, Փնտրեմ ա՛յլ երկիր, երկինք, տիեզերք: Մերք որպէս արծիւ սիրոյ քոնքով, Հոյսերն աստղերի երկնոց քօթափեմ: ... Ե՛կ, տուր ինձ քեւեր, որ ես քոչելով, վառ գգացումների նոր դռներ բանալ եւ երկրի երգը երկինք հնչելով, Յաւերժ երգերի ծովում լողանամ: Թոչիչ տո՛ւր, քոնքի հոգւոյ քեւերին, Որ քոչեմ անգուսպ հեռո՛ւն ու հեռո՛ւն, Եւ յաւերժութեան դալար փերին Թոչեմ, որ հոսի երգերի առուն:

ԷՋԵՐ «ԵՂՆԻԿԻ ՓԷՐԻ» ԱՆՏԻՊ ՊՕԵՄԻՑ

Գիշեր է մի քիչ. լեռներն ամպամած, վերմակի տակից գազաքներ հանած՝ Հորիզոնում լուս սիրով անգուստն Ննջում են փարւած վիշապի նման:

Արշալոյսի հետ դողում են աստղեր, Մարում են մէկ-մէկ երկմի աչքեր. Մրափած տեսք մոռալ լեռների, Զուգում է չքնաղ լուսով արեւի:

Այնտեղ մի լեռ կայ արիւն արցունքով, Լալկան են կոչել նրան յարգանքով. Այնտեղ մի լեռ կայ արիւն արցունքով, Որոնք դարերի արցունքով կու լան:

Աղբիւրներ ունի այն լեռն անհամար, Մաղիկներ ունի ձմեռ քեւ ամառ. Թոչուններ ունի, բլրուկներ խօսում, Համերգներով են երգում ու խօսում:

Բայց մի աղբիւր կայ աղբիւրներից մեծ, Լալկան սարի մի խոր ձորի մէջ. Այնտեղ հոսում է Յաւերժ Աղբիւրը — Անմահական է նրա պաղ ջուրը:

Այնտեղ տօնում են տօնն Ամանորի, Կոյսեր են գալիս գորտուր ջրի. Եւ ոյծ է տալիս նրանց գերբնական, Յաւերժ աղբիւրի ջուրն անմահական: